

ÛCZBA 5

MÔL ZAMIESZKANIÉGÒ

RÓMAN DRÉZDŻÓN, DANUTA PIOCH

Przëbôczenié (przypomnienie):

Budynek to pò kaszëbskù **bùdink**. *Dom mieszkalny, mieszkanie* to pò kaszëbskù **domòctwò** abò **chëcz** (chëcz to téż *chałupa, chata*). *Dom rodzinny* to pò kaszëbskù **dodóm**, **domòcëzna**, **domòcëna**.

Domòk (chëczownik) to pò pòlskù *domownik, członek rodziny*. Słowò **domòk** mòże téż znaczcë *rodak*.

Baro cekawé je słowò **dodóm**. Mòże òno miec dwa òrtë: chłopsczi – **(ten) dodóm**; dzecny – **(to) dodóm**. Mòzëmë tej rzec: to je mój dodóm; to je mòje dodóm.

(*Bardzo ciekawe jest słowo dodóm. Może ono występować w dwu rodzajach: męskim i nijakim. Możemy zatem powiedzieć: to je mój dodóm; to je moje dodóm*).

A pòzwa **chëcz** je białczégò òrtu.

(*A nazwa chëcz jest rodzaju żeńskiego*).

Pòwiédz ò bùdinkù, w jaczim mieszkòsz. (*Opowiedz o budynku, w którym mieszkasz*).

np. Jò mieszkóm w blokù. Móm dwie jizbë... (*Mieszkam w bloku. Mam dwa pokoje...*)

Pòléte (polecenia):

napiszë

– napisz

pòdsztrëchnij

– podkreśl

pòslëchòj

– posłuchaj

pòwtórzë

– powtórz,
powiedz

przeczëtòj

– przeczytaj

zaspiéwòj

– zaśpiewaj

zdrzë

– patrz

Mòl zamieszkaniegò to pò pòlskù *miejsce zamieszkania*. **Òkòlë** to *okolica*. **Wies** to *wieś*. **Miasto** abò **gard** to miasto.

Cwicznëk 1

Głosno **przeczëtòj** gòdkã, pòzni przelòżë jã na pòlszczi jãzëk. Do tłómaczeniò wëzwëskòj słowòrk.

(*Przeczytaj dialog na głos, a potem przetłumacz go na język polski. Do tłumaczenia wykorzystaj słowniczek*).

- Dze të mieszkòsz?
- W Serakòjcach. To je wiòlgò wies na westrzédnëch Kaszëbach.
- A jò mieszkóm na nordze Kaszëb, w gardze, chtëren zwie sã Wiòlgò Wies.
- W jaczim mòlu të tam mieszkòsz?
- Na òsedlëszczu Cetniewò. To je part Wiòldzi Wsë, chtëren je na zòpòd òd centrum.
- Je to krótkò mòrza?
- Jo, to je krótkò Wiòldzégò Mòrza. A të w jaczim mòlu Serakòjców mieszkòsz?

– Tak pò pròwdze to jò mieszkóm kòle Serakòjców, w lese, na pùstkach.

– Na pùstkach? To të gwës mòsz wszãdze dalek?

– Jaż tak dalek nié... Móm auto, chtërnym wszãdze i chùtkò dojadã, nawetka na pòlnié Kaszëb, chòcë do Kòscérznë.

Słowòrk

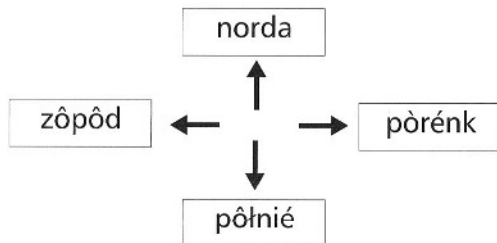
westrzédny – środkowy
norda – północ
gard – gród, miasto
Wiòlgò Wies – Władysławowo
mòl – miejsce
part – część
zòpòd – zachód

krótkò – blisko
pùstczì – wybudowanie, pustkowie, przysiółek
chùtkò – szybko
pòlnié – południe
Serakòjce – Sierakowice
Wiòldzë Mòrze (Bòlt) – Bałtyk

KASZĚBSCZI DLŌ WSZĚTCZICH

Cwiczenk 2

 ZdrzĚ na malĚnk, chtĚren pŏkazĚje czerĚnczi swiata. CzĚtŏj jich pŏzwĚ. (Popatrz na rysunek przedstawiajĄcy kierunki ťwiata. Przeczytaj ich nazwy).

 Na spŏdlim gŏdczi z cwiczenkŭ 1 i jinszi wiĚdzĚ dokŭnczĚ i zapiszĚ zdania. (Na podstawie dialogu z Ćwiczenia 1 i innej wiedzy dokończ i zapisz zdania).

Serakŏjce leżĄ na KaszĚbach.

WiŏlgĄ Wies nalĚdziesz na KaszĚb.

Chto jedze do KŏscĚrznĚ, mŭsi sĄ czerowac na KaszĚb.

Na ŏd centrum Wiŏldzi WsĚ je pŏłożŏne Cetniewŏ.

JadĄcĚ z KŏscĚrznĚ na dojedziesz do Chŏnicŏw.

Cwiczenk 3

 Gŏsno przeczĚtŏj sŏwka tikajĄcĚ sĄ mŏla zamieszkaniŏ. PrzelŏżĚ je na pŏlszczi jĄzĚk. (Przeczytaj na gŏs sŏwka dotyczĄce miejsca zamieszkania. Przetłumacz je na jĚzyk polski).

gard, miasto, wies, pŭstczi, ŏsedlĚszcze, part, centrum, las, gŏra, rzĚka, strĚga, karnŏl, mŏrze, ŏstrŏw, wik, norda, pŏlniĚ, zŏpŏd, westrzŏdk, stegna, droga, szasĚ, dodŏm, tĚater, kino, filharmŏnijŏ, krŏm, kŏscŏl, gŏspŏda, kŏl (kŏle), krŏtkŏ, dalek

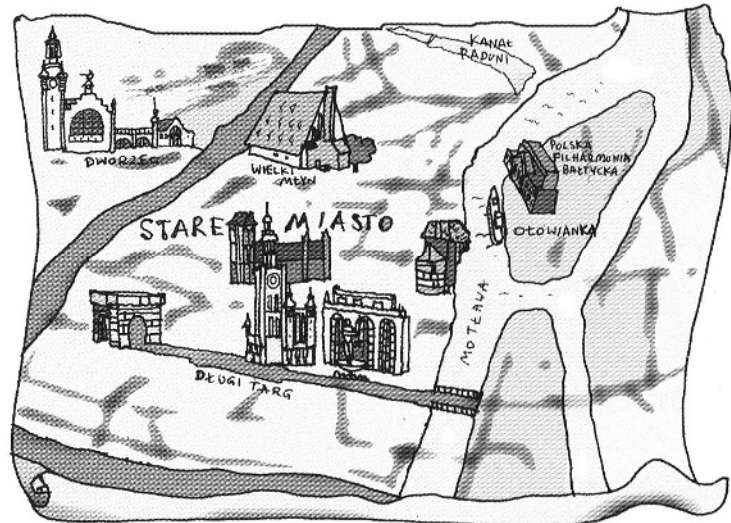
Cwiczenk 4

 ŰłŏżĚ z niechtĚrnyma ze sŏw pŏdŏnĚch w cwiczenkŭ 3 prostĚ zdania i zapiszĚ je, np. Jŏ mieszkŏm na wsĚ (w miesce). Mŏja wies zwie sĄ... Kŏle mŏjĚgŏ dodomŭ plĚnie... (Űłŏż prostĚ zdania z niektórymi ze sŏw podanych w Ćwiczeniu 3 i zapisz je, np. ...)

Cwiczenk 5

– Wstawi na planie Gduťska – kaszĚbsczi stolĚcĚ – w mŏl pŏlszcich pŏzwŏw jich kaszĚbscĚ rŏwnoznaczĚnĚ (Na planie Gdaťska – stolicy Kaszub – wstaw w miejsc polskich nazw ich kaszubskie odpowiedniki): StŏrĚ Miasto, GŏwnĚ Miasto, Stŏromiesczi RŏtĚsz, bano-

wiszcze, hŏwinga, ŏkrĄtowniŏ, Dŏldzi Tŏrg, haťdlŏwĚ centrum, Bŏltŏwŏ Filharmŏnijŏ, ŏstrŏw Űłowiŏnka, Karnŏl Reduni.

 – Na spŏdlim planu miasta i zebrŏny sŏwicznĚ ŏpŏwiĚdzĚ ŏ wĚzdratkŭ stŏrĚgŏ Gduťska, stosĚjĄcĚ wiele sŏw, co wskazĚjĄ na czerĚnczi, np. niżi, wĚzi, w lewŏ, na prawŏ, na nordĄ, pŏlniĚ, zŏpŏd, pŏrĚnk, z bŏkŭ, z tĚlu, z przŏdkŭ. (Na podstawie planu miasta i zgromadzonego sŏwnictwa opowiedz o tym, jak wyglĄda stary Gdaťsk, zastosuj wiele sŏw wskazujĄcych kierunki, np. ...).

Cwiczenk 6

 WpiszĚ w pŭstĚ mŏle sŏwa w bialczim i dziecny mŏrze wedle mŏdŏla. (Wpisz w puste miejsca sŏwa w rodzaju żeťskim i nijakim wedlug wzoru).

Chŏpsczi ŏrt mŏ kŭnŏszk -i/y, bialczi ŏrt mŏ kŭnŏszk -ŏ, dziecny ŏrt mŏ kŭnŏszk -Ě

dobri	– dobrŏ	– dobrĚ
stŏri	–	–
gŏwny	–	–
stŏromiesczi	–	–
dŏldzi	–	–
haťdlŏwi	–	–
bŏltŏwi	–	–

 – ŰpŏwiĚdzĚ ŏ swŏjim mŏlu: jak sĄ zwie; dze gŏ mŏże nalezc na karce KaszĚb (czerĚnczi swiata); czĚ je wiŏldzi, czĚ mŏli; co w nim je cekawĚgŏ (ŭżij sŏwicznĄ z cwiczenkŭ 3). (Opowiedz o swojej miejscowŏci: jakĄ ma nazwĚ; w ktŏrym miejscu na mapie Kaszub mŏżna jĄ znależĚ [kierunki ťwiata]; czy jest duża, czy mała; co w niej jest ciekawego [wykorzystaj sŏwnictwo z Ćwiczenia 3]).